

การบูรณาการหลักธรรมมงคลสูตรเป็นฐานการพัฒนาตน

INTEGRATED THE MANGGALA SUTRA AS THE BASIS FOR SEIF DEVERLOPMENT.

พระครูสุลีสถาพร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ลำปาง

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักธรรมมงคลสูตรเป็นฐานการพัฒนาตน” ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาตน 2) เพื่อศึกษาหลักธรรมมงคลสูตรสำหรับใช้เป็นฐานการพัฒนาตน เป็นการวิจัยเชิงผสานวิธี ประกอบด้วยเชิงเอกสารและคุณภาพ

ผลการวิจัย พบว่า

การพัฒนาตน คือการที่บุคคลพยายามที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนด้วยตนเองให้ดีขึ้นเหมาะสมกว่าเดิม ทำให้สามารถดำเนินกิจกรรม แสดงพฤติกรรม เพื่อสนองความต้องการ หรือเป้าหมายที่ตนตั้งไว้ ซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพของตนด้วยตนเองให้ดีขึ้นทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม เพื่อให้ตนเป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพของสังคม เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ได้แก่ 1) พาหุสัจจะ คือความที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมากทรงความรู้กว้างขวาง ใส่ใจสดับรับฟัง ค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ 2) ศิลปะ คือความเป็นผู้ฉลาดในการแสดงออกมาให้ปรากฏอย่างงดงามน่าชม ศิลปะทางกาย คือ การปรับตนดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่เหมาะสม 3) วินัย คือความสามารถในการบังคับตนเองให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และระเบียบต่างๆ นั้นมีประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคมโดยรวม

หลักธรรมมงคลสูตรเป็นฐานการพัฒนาตน 1) การบูรณาการหลักพุทธสูตร โดยการฝึกตนให้รู้จักการศึกษาเรียนรู้ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง 2) การบูรณาการหลักศิลปะ โดยฝึกตนให้มีทักษะความชำนาญในการประกอบอาชีพ และพิจารณาหาจุดสำคัญ นำมาใช้ในการทำงาน 3) การบูรณาการหลักวินัย โดยการยึดถือกฎเกณฑ์การประกอบอาชีพ โดยเน้นการประกอบอาชีพสุจริต การประหยัด

คำสำคัญ: การบูรณาการ. มงคลสูตร. การพัฒนาตน

Abstract

This research of “Integrating the principle of Mongala Sutra as the basis for self-development” has tree objectives; 1) to study the concepts and theories about self-development. 2) to study the principle of Mongala Sutra as the basis for self-

development. This research is a mixed method research consisting with document and qualitative research.

The research found that:

Self-development is that people try to improve their self-improvement to be more appropriate than before. allowing them to conduct behavioral activities to meet the needs or goals set. This is to develop their own potential to improve both physical. mental. emotional and social in order to be an effective member of society and beneficial to others including; 1) Bāhusacca is a study that has extensive knowledge. empathy. listening and searching for knowledge. 2) the arts is the ingenuity of being able to make it beautiful and admirable. Physical art is a good self-improvement with appropriate human relations. and 3) the discipline is the ability to force oneself to follow the rules and regulations that benefit both oneself and society in general.

The principle of Mongala Sutra is the basic of developing oneself as follows; 1) the integration of Bāhusacca principle in training oneself to know education learning about the sufficient economy. 2) integrating the arts by training oneself with skills for careers and determine the important point used for working. and 3) integrating the Vinaya principle by adhering to occupational rules with a focus on honesty and saving.

Keywords: Integrated. Mangala Sutra. Self-Developmant

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์ได้เชื่อว่าเป็นผู้เจริญกว่าสัตว์อื่นเพราะรู้จักการพัฒนา คือการทำให้ดีขึ้น เจริญขึ้นหรือเป็นการเพิ่มคุณค่าของสิ่งต่างๆให้มีค่าสูงขึ้น การพัฒนาอาจพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่เดิมหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมาก็ได้ (สมโภช เอี่ยมสุภาชิต. . 2539 :124.) จากความหมายของการพัฒนาดังกล่าว “การพัฒนา” จึงเป็นความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงมนุษย์และสังคมให้ดีขึ้นหรือเจริญขึ้นอย่างมีเป้าหมาย ด้วยวิธีการที่มีระบบ เพื่อจัดความด้อยพัฒนาให้หมดไปจากสังคม ซึ่งเป็นการแก้ปัญหา และนำไปสู่เป้าหมายที่ดีกว่า จุดประสงค์หลักของการพัฒนาอยู่ที่ “มนุษย์” โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ และประสิทธิภาพของมนุษย์ให้ดีขึ้น เพื่อให้มนุษย์ได้รู้จักนำความรู้ความสามารถของตนไปพัฒนาสังคม และประเทศอีกต่อหนึ่ง ดังนั้น ผู้ที่มีภาระหน้าที่สำคัญในการพัฒนาจึงได้แก่ประชาชนแต่ละคนใน

ครอบครัวทุกครอบครัว ชุมชน องค์กรของรัฐ องค์กรของเอกชน สื่อมวลชน นักวิชาการ และประชาชนทั่วไป เพื่อก้าวไปสู่สังคมที่เป็นสุข

การพัฒนาตนเอง เป็นการพัฒนาความสามารถของตนเองให้มีศักยภาพ และมีสมรรถนะของตนที่ทันต่อสภาพความจำเป็นตามความก้าวหน้า และการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อให้ตนเองมีชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้น การที่จะพัฒนาตนเองได้ดี จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจหลักการพัฒนาและมนุษย์ทุกคนจะต้องพัฒนาคุณภาพชีวิต เพราะมนุษย์มีสังคมที่เกี่ยวข้องต่อกัน จึงจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน ดังนั้น คนทุกคนจึงมีการเปรียบเทียบกับคนอื่น ทั้งในความคิด ในการดำเนินชีวิต หน้าที่ความรับผิดชอบ ตลอดจนการแสดงออกของความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันในสถานการณ์ต่าง ๆ และนำมาปรับปรุงพัฒนาตนเอง ให้มีบุคลิกภาพที่ถูกต้องเหมาะสม ส่งผลต่อการเจริญก้าวหน้าต่อไป

การพัฒนาตนเองเป็นการกระทำเพื่อให้เกิดการเจริญส่วนตน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ด้วยความมุ่งมั่นปรารถนา และคำนึงอันเป็นพฤติกรรมภายใน ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมภายนอกด้านการกระทำที่ดี เช่นเดียวกันกับมงคลสูตร หรือ มังคลทีปนี “มงคลสูตร คือสูตรที่ว่าด้วยการกระทำของมนุษย์ทั้งหลายที่เป็นมงคล เป็นคุณงามความดีที่ทั้งเทวดาและมนุษย์ไม่อาจจะได้แย้งได้ มี 38 ประการ”ข้อที่ 1: ไม่คบคนพาลข้อที่ 2: คบบัณฑิตข้อที่ 3: บูชาบุคคลที่ควรบูชา ข้อที่ 4: อยู่ในถิ่นที่เหมาะสม ข้อที่ 5: มีบุญวาสนามาก่อนข้อที่ 6: ตั้งตนชอบข้อที่ 7: เป็นพหูสูตรข้อที่ 8: มีศิลปะข้อที่ 9: มีวินัยที่ดีข้อที่ 10: มีวาจาอันเป็นสุภาสิตข้อที่ 11: ดูแลบำรุงบิดา มารดาข้อที่ 12: ดูแลสงเคราะห์บุตรข้อที่ 13: ดูแลสงเคราะห์ภรรยา สามเณรข้อที่ 14: ทำการงานไม่ให้ค้างคางข้อที่ 15: ให้ทานข้อที่ 16: ปฏิบัติธรรมข้อที่ 17: ช่วยเหลือสงเคราะห์ญาติ/พี่น้องข้อที่ 18: ทำงานที่ไม่มีโทษข้อที่ 19: ละเว้นการทำให้บาปข้อที่ 20: สำรวมจากการดื่มน้ำเมา หรือสุราข้อที่ 21: ไม่ดำรงตนอยู่ในความประมาทข้อที่ 22: มีความเคารพในบุคคลที่ควรเคารพข้อที่ 23: มีความถ่อมตนข้อที่ 24: มีความสันโดษข้อที่ 25: มีความกตัญญูข้อที่ 26: พังธรรมตามกาลข้อที่ 27: มีความอดทนข้อที่ 28: เป็นผู้ว่าง่ายข้อที่ 29: ได้เห็นสมณะข้อที่ 30: สนทนธรรมตามกาลข้อที่ 31: บำเพ็ญตบะข้อที่ 32: ประพฤติพรหมจรรย์ข้อที่ 33: เห็นอริยสัจข้อที่ 34: ทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพานข้อที่ 35: มีจิตไม่หวั่นไหวในโลกธรรมข้อที่ 36: มีจิตไม่เศร้าโศกข้อที่ 37: มีจิตปราศจากธุลีข้อที่ 38: มีจิตเกษม แต่สิ่งที่จะศึกษาวิจัยคือ ข้อที่ 7: เป็นพหูสูตรข้อที่ 8: มีศิลปะข้อที่ 9: มีวินัยที่ดี

จากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า หากบุคคลได้นำหลักการพัฒนาดนนั้นมาบูรณาการกับหลักธรรมในมงคลสูตร แล้วใช้เป็นแนวฝึกปฏิบัติตน ย่อมเป็นการพัฒนาตนให้มีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นโดยลำดับ เป็นต้นว่า เป็นการวางพื้นฐานให้แก่ชีวิต โดยเลือกสรรสิ่งที่ดีงามให้แก่ชีวิต ด้วยรู้จักวิธีเลือกคบคนดี มีความระมัดระวังเข้าใกล้คนชั่ว รู้จักสร้างความพร้อมให้กับตนเองด้วยการอยู่ในสถานที่เหมาะสม และสร้างเครดิตโดยตั้งตนไว้ในทางที่ถูกต้อง รู้จักทำตนให้มีคุณค่าพึ่งตนเองได้ในด้านเศรษฐกิจ โดยอาศัยการศึกษา สร้างทักษะในอาชีพ และมีวินัยในตนเอง เป็นสำคัญ

รวมทั้งรู้จักพัฒนาตนเองให้มีคุณค่าแก่ผู้อื่น อาทิ คนในครอบครัว และเครือญาติ เป็นต้น ผลสัมฤทธิ์ดังกล่าว เป็นการแสดงถึงความสำเร็จแห่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สมบูรณ์พร้อมในวิสัยแห่งปวงชนผู้ครองเรือน เพราะทำให้ชีวิตมีความสุข สังคมเกิดสันติภาพ ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยในอดีต ได้พบงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมในมงคลสูตรเฉพาะบท คือ มีการวิจัยเรื่องศึกษาวิเคราะห์เรื่องความมีวินัยที่ปรากฏในมงคลสูตร

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตัดสินใจทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “การบูรณาการหลักธรรมมงคลสูตรเป็นฐานการพัฒนาตน” ทั้งนี้ เพื่อต้องการศึกษาแนวทางการบูรณาการหลักธรรมในมงคลสูตรที่เหมาะสมสำหรับใช้เป็นฐานการพัฒนาตนของปัจเจกชน ในด้านการพัฒนาความรู้ การพัฒนาทักษะอาชีพ และการพัฒนาบทบาททางสังคม โดยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน และนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาตนให้เป็นผู้มีคุณภาพชีวิตดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาตน
- 2 เพื่อศึกษาหลักธรรมในมงคลสูตรสำหรับใช้เป็นฐานการพัฒนาตน
- 3 เพื่อศึกษาแนวทางการบูรณาการหลักธรรมในมงคลสูตรสำหรับใช้เป็นฐานการพัฒนาตน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วยเชิงเอกสารและคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1 ข้อมูลปฐมภูมิ ศึกษาหลักธรรมมงคลสูตรตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎกเถรวาท จากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาตน จากตำราวิชาการมานุษยวิทยา สังคมวิทยา และจิตวิทยา ศึกษาคำให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาตนด้วยดี จำนวน 15 ราย

2 ข้อมูลชั้นทุติยภูมิ ศึกษาเนื้อหาสาระและขอบข่ายของหลักธรรมต่างๆ ในมงคลสูตรเพื่อเลือกสรรมาใช้เป็นฐานของการพัฒนาตน โดยศึกษาจากเอกสารสิ่งตีพิมพ์ รวมทั้งสื่อออนไลน์ ศึกษาหลักการ วิธีการ และเป้าหมายการพัฒนาตน จากเอกสารงานเขียนของทรงคุณวุฒิ ตลอดถึงสื่อออนไลน์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาตน จากเอกสารสิ่งตีพิมพ์ สื่อออนไลน์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3 รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ และชั้นทุติยภูมิด้วยวิธีการทางปรัชญา วิเคราะห์แนวทางการบูรณาการหลักธรรมในมงคลสูตรสำหรับใช้เป็นฐานการพัฒนาตน จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักธรรม และคำให้สัมภาษณ์ โดยอาศัยศาสตร์แห่งการตีความ และวิธีการทางปรัชญา

กำหนดแนวทางการบูรณาการหลักสูตรในมงคลสูตรที่เหมาะสมกับการใช้เป็นฐานการพัฒนาตน เรียบเรียงเนื้อหาให้ตรงประเด็นของวัตถุประสงค์ในแต่ละข้อที่ตั้งไว้ สรุปผลการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

หลักสูตรมงคลสูตรสำหรับใช้เป็นฐานการพัฒนาตน

1. หลักสูตรที่ว่าด้วยพาหุสัจจะ

พาหุสัจจะในพระพุทธศาสนา หมายถึง ความที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมากทรงความรู้กว้างขวาง ใสใจสตรับฟัง ค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอความที่ได้ศึกษามากได้ยินได้ฟังมากนี้เรียกได้ 3 อย่างคือ พาหุสัจจะ พหูสูตร หรือ สุตตะเพราะต่างมีความหมายเหมือนกัน คือ ทรงไว้ซึ่งสุตะ สัมสมสุตะเป็นผู้ได้สดับมาก ทรงจำไว้ได้คล่องปากและขึ้นใจ การรู้ซึ่งถึงหลักการ รู้ออบทุกแง่ทุกมุม และรู้กว้างครอบคลุมเขตแดนแห่งความรู้ในสาขาต่างๆ ความรอบรู้ศิลปวิทยา จนได้ชื่อว่าเป็นผู้คงแก่เรียน

อุปสรรคต่อความเป็นพหูสูตร การถูกราคะ ลากะ โทสะ และโมหะครอบงำจิตใจ รวมทั้งการติดสารเสพติด ความเกียจคร้าน และการขาดความรับผิดชอบในภารกิจที่ควรทำ ซึ่งลักษณะเหล่านี้ติดเป็นนิสัยในบุคคลใด บุคคลนั้นจะขาดความสนใจใฝ่รู้สิ่งต่างๆ รอบตัว

ความเป็นพหูสูตรเป็นเหตุนำมาซึ่งความก้าวหน้าในชีวิต ในฐานะเป็นวิถีที่สำคัญ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายแห่งชีวิต และคุณค่าที่แท้จริงแห่งการดำรงอยู่ ผู้เป็นพหูสูตร ย่อมสำเร็จประโยชน์ต่างๆ คือ 1) ทำให้เป็นที่พึ่งของตนเองได้ 2) ทำให้แก้แค้นล้างอาชญาในทุกที่ทุกสถาน 3) ทำให้บริบูรณ์ด้วยลาภ ยศ สรรเสริญสุข 4) ทำให้ได้รับคำชมเชย ได้รับความยกย่องเกรงใจ 5) เป็นพื้นฐานของศิลปะ และความสามารถอื่นๆ ต่อไป

2. หลักสูตรที่ว่าด้วยศิลปะ

ความเป็นผู้ฉลาดในหัตถกรรม สามารถแสดงออกมาให้ปรากฏอย่างงดงามน่าชม ประกอบด้วยความกลมกลืน สมส่วน และลงตัวอย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกทางกาย วาจา และงานฝีมือต่างๆ มีมนุษย์สัมพันธ์ที่เหมาะสม และมีทักษะการทำงานอย่างสร้างสรรค์ ศิลปะทางวาจา คือ พูดน่าเชื่อถือ พูดสร้างสรรค์ พูดสุภาพ และพูดมีสารประโยชน์ ส่วนศิลปะทางใจ คือ ความคิดพอใจในสิ่งที่ตนมี มีใจปรารถนาดีต่อผู้อื่น และมีใจเป็นธรรม ใช้หลักสูตรเป็นฐานของการดำเนินชีวิต 1) ฝึกตนเองให้เป็นคนช่างสังเกต รู้จักหาจุดเด่นของสิ่งรอบตัว 2) ตั้งใจทำงานทุกอย่างที่มาถึงตนให้ดีที่สุด อย่าดูถูกหรือเกียจงาน 3) ตั้งใจทำงานทุกอย่างด้วยความประณีต ละเอียดลออ 4) ตั้งใจปรับปรุงงานให้ดีขึ้นเสมอ ไม่ทำอะไรอย่างขี้ๆ ขอบิถี 5) หมั่นใกล้ชิดกับผู้มีศิลปะอย่างแท้จริง ในสายงานนั้นๆ และ 6) ฝึกสมาธิอยู่เสมอเพื่อให้ใจสงบผ่องใสเกิดปัญญาที่จะฝึกและปรับปรุง ตนเอง ให้มีคุณสมบัติของผู้มีศิลปะได้

3. หลักธรรมที่ว่าด้วยวินัย

วินัยเป็นความสามารถในการบังคับตนเองให้ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์นั้นๆ เห็นว่าการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และระเบียบต่างๆ นั้นมีโยชน์ทั้งต่อตนเอง และสังคมโดยรวม และเพื่อความ เป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

ประเภทของควมมีวินัยในมงคลสูตร: วินัย คือ ระเบียบข้อบังคับ สำหรับควบคุมความ ประพฤติของคนในหมู่คณะให้มีความเรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกันวินัยแบ่งออก เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1) อนาคติยวินัย (วินัยของบรรพชิต) โดยประการที่ตั้งอยู่ในจิตปาริสุทธิศีลนั้นแล้ว บรรพชิต อร์หิต ได้ชื่อว่าศึกษาดีแล้ว ในจิตปาริสุทธิศีลนั้น ปาฏิโมกข์สังวรศีล ย่อมบริสุทธฺิ บริสุทธฺิได้ด้วยการ พิจารณาปัจจัยก่อนบริโภค

2) อาคิริยวินัย วินัยของผู้ครองเรือน คือ คฤหัสถ์ ได้แก่ ได้แก่ ศีล 5 ศีล 8 และกุศลกรรมบถ 10 ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ข้อบังคับ สำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย วาจาของคนในสังคมให้เรียบร้อย ดีงาม เป็นแบบแผนเพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นคนมีศีลธรรมหรือมนุษยธรรม

ประกอบด้วย 1) กายกรรม คือ การกระทำทางกาย 2 ประการ คือ เว้นจากการปลงชีวิต เว้น จากการถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้โดยอาการขโมย เว้นจากการประพฤติดินในกาม 2) วจิกรรม คือ การ กระทำทางวาจา 4 ประการ คือ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากพูดคำหยาบ เว้น จากพูดเพ้อเจ้อ และ 3) มโนกรรม คือ การกระทำทางใจ 3 ประการ คือ ความไม่คิดเพ่งเล็งอยากได้ ของเขา ความไม่คิดร้ายผู้อื่น ความเห็นชอบ ถูกต้องตามคลองธรรม

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

จากการศึกษาแนวทางการบูรณาการหลักธรรมในมงคลสูตรสำหรับใช้เป็นฐานการพัฒนาตน ในประเด็นที่เกี่ยวกับ ความเป็นพหูสูต การรอบรู้ในศิลปะ และการมีวินัยที่ดี ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการศึกษาและพัฒนาตนตามแนวทางทั้ง 3 ประเด็นดังกล่าว ดังนี้

หลักธรรมที่ว่าด้วยพหุสัจจะ

พหุสัจจะในพระพุทธศาสนา หมายถึง ความที่ได้ศึกษาเล่า เรียนมากทรงความรู้กว้างขวาง ใสใจสดับรับฟัง ค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอความที่ได้ศึกษามากได้ยินได้ฟังมานี้เรียกได้ 3 อย่างคือ พหุสัจจะ พหูสูต หรือ สุตตะเพราะต่างมีความหมายเหมือนกัน คือ ทรงไว้ซึ่งสุตะ สังสมสุตะเป็นผู้ได้ สดับมาก ทรงจำไว้ได้คล่องปากและขึ้นใจ การรู้ซึ่งถึงหลักการ รู้รอบทุกแง่ทุกมุม และรู้กว้างครอบคลุม เขตแดนแห่งความรู้ในสาขาต่างๆ ความรอบรู้ศิลปวิทยา จนได้ชื่อว่าเป็นผู้คงแก่เรียน

หลักธรรมว่าด้วยศิลปะ

ความเป็นผู้ฉลาดในหัตถกรรม สามารถแสดงออกมาให้ปรากฏอย่างงดงามน่าชม ประกอบด้วย ความกลมกลืน สมส่วน และลงตัวอย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกทางกาย วาจา และงานฝีมือ ต่างๆ มีมนุษย์สัมพันธ์ที่เหมาะสม และมีทักษะการทำงานอย่างสร้างสรรค์ ศิลปะทางวาจา คือ พูด น่าเชื่อถือ พูดสร้างสรรค์ พูดสุภาพ และพูดมีสารประโยชน์ ส่วนศิลปะทางใจ คือ ความคิดพอใจในสิ่งที่ตน มี มีใจปรารถนาดีต่อผู้อื่น และมีใจเป็นธรรม ใช้หลักธรรมเป็นฐานของการดำเนินชีวิต

หลักธรรมว่าด้วยวินัย

วินัยเป็นความสามารถในการบังคับตนเองให้ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์นั้นๆ เห็นว่าการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และระเบียบต่างๆ นั้นมีโยชน์ทั้งต่อตนเอง และสังคมโดยรวม และเพื่อความ เป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า มีอีกหลายประเด็นที่ควรนำหลักธรรมมงคลสูตร ดังกล่าวมาประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาตน เป็นต้นว่า

1) ควรศึกษา เนื่องจากหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา นักเรียนจะต้องศึกษาทั้ง ส่วนวิชาสามัญ และวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งมีปริมาณวิชามากกว่าหลักสูตรอื่นๆ ในระดับเดียวกัน จึง จำเป็นจะต้องการจัดการศึกษาเรียนรู้ให้เป็นระบบ

2) ควรศึกษา เนื่องจากพระพุทธศาสนาสอนให้รู้จักประมาณ เช่น ให้รู้จักประมาณในการจ่าย ทรัพย์ไม่ให้เกินรายรับ ให้รู้จักประมาณในการใช้แรงงาน ไม่ให้ทำงานเกินตัว และให้รู้จักประมาณในการ แสดงบทบาททางสังคม ดังนั้น การพัฒนาตนให้มีศิลปะ มีความฉลาด และเชี่ยวชาญ จึงเป็นปัจจัย สำคัญในการขับเคลื่อนชีวิตให้เป็นไปตามวิถีพุทธ

3) ควรศึกษา เห็นว่า นิสิตส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ ต้องรับผิดชอบตนเองในการศึกษาใน มหาวิทยาลัย ดังนั้น วิธีการสร้างเสริมวินัยในตนเอง ตามแนวทางพระพุทธศาสนา จะช่วยให้ นิสิต ประสบความสำเร็จการศึกษาด้วยดี

References

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. พิมพ์ครั้งที่ 6.

กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์จำกัด.

สมโภช เอี่ยมสุภาชิต. (2539). ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 4.

กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.